

Sygn. akt III CSK 238/11

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 marca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Kazimierz Zawada (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Dariusz Dończyk

w sprawie z powództwa E. N.

przeciwko B. B., P.S. i T. S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 8 marca 2012 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego

z dnia 25 maja 2011 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Powód E. N. dochodził od pozwanych B. B., P. S. i T. S. kwoty 75 551,84 zł na podstawie art. 299 k.s.h., ponieważ pozwani ci byli członkami spółki z o.o., nie zgłosili we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości tej spółki, a egzekucja należności wobec niej okazała się bezskuteczna.

Sąd Rejonowy uwzględnił żądanie powoda wobec dwóch pierwszych pozwanych, bowiem bieg przedawnienia roszczenia wobec nich rozpoczął się w dniu 18 lipca 2003 r., a okres przedawnienia należało określić zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. (Dz. U. nr 80, poz. 538), gdyż czyn pozwanych stanowił występki. Powództwo zostało oddalone wobec T. S. z powodu braku przesłanek roszczenia z art. 299 k.s.h.

Sąd Rejonowy ustalił, że dwaj pierwsi pozwani - jako członkowie zarządu zadłużonej spółki - nie złożyli wniosku o ogłoszenie upadłości we właściwym czasie i w związku z tym można im było przypisać występki określony w art. 586 k.s.h., a także - występki przewidziany w art. 301 § 3 k.k. z 1997 r. Pozwani złożyli wniosek o wszczęcie postępowania układowego w dniu 16 czerwca 1999 r. i postępowanie to zakończyło się postanowieniem z dnia 30 marca 2000 r.; postanowienie to uprawomocniło się po odrzuceniu zażalenia pozwanych z dnia 26 czerwca 2000 r. W chwili zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki toczyło się już postępowanie w sprawie otwarcia układu. Ostatecznie oddalono wniosek pozwanych o ogłoszenie upadłości z powodu braku wystarczającego majątku spółki.

Sąd Okręgowy oddalił apelację powoda, natomiast - uwzględniając apelację pozwanych B. B. i P. S. - zmienił zaskarżony wyrok i powództwo oddalił. Przyjmując odszkodowawczy charakter odpowiedzialności pozwanych, Sąd ten stwierdził, że zarzut przedawnienia roszczenia odszkodowawczego powoda, podnoszony przez pozwanych, powinien być rozważany przy zastosowaniu art. 442¹ § 2 k.c. Zastosowanie tego przepisu, przewidującego dłuższy termin przedawnienia, zależy od istnienia po stronie pozwanych członków zarządu przestępstwa określonego w art. 586 k.s.h. lub w art. 301 § 3 k.k. W ocenie Sądu, nie było jednak podstaw do przypisywania pozwanym przestępstwa przewidzianego

w art. 586 k.s.h. Zgłoszenie nieprawidłowego (nieskutecznego prawnie) wniosku o upadłość, dokonane w ustawowym terminie, nie może stanowić przestępstwa przewidzianego w tym przepisie. Nie wykazano tu także winy pozwanych w jego popełnieniu. Nie było też podstaw do przypisania pozwany przestępstwa niegospodarności opisanego w art. 301 § 3 k.k. z 1997 r. Sąd w postępowaniu cywilnym może samodzielnie określić to, czy strona pozwana popełniła przestępstwo i - stosownie do tych ustaleń - określić termin przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody (art. 442¹ § 2 k.c.). Nie ma w tym przypadku znaczenia kwestia tzw. przedawnienia karalności (art. 101 § 1 pkt 4 k.k.). Niemożność przypisania pozwany przestępstwa określonego w art. 586 k.s.h. i art. 301 § 3 k.k. powoduje przedawnienie roszczenia powoda skierowanego wobec nich na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. (art. 442¹ § 1 k.c.).

W skardze kasacyjnej powoda podniesiono zarzuty naruszenia art. 586 k.s.h., art. 301 kodeksu handlowego z 1934 r., art. 301 § 3 k.k. z 1997 r. i art. 442¹ k.c. Wskazywano także ogólnie na „naruszenie przepisów postępowania”. Skarżący wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa wobec wszystkich pozwanych, ewentualnie - uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ogólnie ujęty zarzut „naruszenia przepisów postępowania „ bez wskazania odpowiednich przepisów (k.p.c.) jako niewłaściwie podniesiony w świetle art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c., nie może być oczywiście brany pod uwagę w postępowaniu kasacyjnym. Wskazane zatem w skardze zarzuty naruszenia prawa materialnego mogą być rozpatrywane przy założeniu ustaleń faktycznych dokonanych przez Sądy meriti (art. 398³ § 3 k.p.c.).

W rozpatrywanej sprawie ma zastosowanie art. 299 k.s.h. jako podstawa prawna roszczenia powoda. Wniosek taki usprawiedliwiają przepisy art. 612 k.s.h. i art. 620 § 1 k.s.h. Nieskuteczność egzekucji wobec spółki z o.o. pojawiła się w 2006 r., a powód wystąpił z powództwem na podstawie art. 299 k.s.h. w 2009 r.

Zakładając trafnie odszkodowawczy charakter odpowiedzialności członków zarządu, Sąd Okręgowy rozważał, czy doszło do przedawnienia się roszczenia

powoda w świetle przepisów o przedawnieniu roszczeń deliktowych, tj. art. 442¹ k.c., obowiązującego od dnia 10 sierpnia 2007 r.

W danej sprawie spór koncentrował się na prawnej kwalifikacji zachowania się pozwanych członków zarządu (ich czynu), polegającego na niezgłoszeniu w czasie właściwym wniosku o ogłoszenie upadłości w rozumieniu art. 299 § 2 k.s.h. Chodziło mianowicie o to, czy takie zachowanie się miało cechy występku określonego w art. 301 § 3 k.k. z 1997 r. lub w art. 586 k.s.h. (jego odpowiedniku - art. 301 kodeksu handlowego z 1934 r.), a więc tzw. deliktu kwalifikowanego, przesądzającego odpowiednio dłuższy okres przedawnienia roszczenia wynikającego z art. 299 k.s.h. (art. 442¹ § 2 k.c.). W skardze kasacyjnej powód - zarzucając naruszenie art. 586 k.s.h i art. 301 § 3 k.k. z 1997 r. - podtrzymuje swoje stanowisko o popełnieniu przez pozwanych występku przewidzianego w art. 301 § 3 k.k. (w 1999 r.) i określonego w art. 301 kodeksu handlowego z 1934 r. (odpowiednika obecnego art. 586 k.s.h.).

Rzecz jasna, niezgłoszenie przez zobowiązanych członków zarządu wniosku o upadłość zadłużonej spółki w czasie właściwym w rozumieniu art. 299 § 2 k.s.h. może być niekiedy kwalifikowane jako występki określony w art. 586 k.s.h. (art. 301 kodeksu handlowego z 1934 r.) lub w art. 301 § 3 k.k. (por. np. wyrok SN z dnia 22 czerwca 2005 r., III CK 678/04, nie publ.; wyrok SN z dnia 14 września 2007 r., II UK 24/07, OSNP 2008, z. 21-22, poz. 324; postanowienie SN z dnia 25 marca 2010 r., IV KK 315/09, OSNKU 2010, z. 8, poz. 67; tamże wywód o charakterze i czasie popełnienia przestępstwa z art. 586 k.s.h.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego zdecydowanie dominuje stanowisko, że sąd rozpoznający sprawę może na podstawie zebranego materiału faktycznego ocenić zachowanie się pozwanego w omawianym zakresie jako zachowanie się noszące znamiona przestępstwa, gdy powstaje kwestia prawnej kwalifikacji takiego zachowania się jako zdarzenia istotnego dla określenia biegu przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody (art. 442 k.c., art. 442¹ § 2 k.c.; zob. np. wyrok SN z dnia 18 grudnia 2008 r., III CSK 193/08 nie publ.; uchwała 7 sędziów SN z dnia 21 listopada 1967 r., III PZP 34/67, OSNC 1968, z. 6, poz. 94; wyrok SN z dnia 5 maja 2009 r., I PK 13/09, OSNP 2011, z.1-2, poz. 4).

Należy stwierdzić, że wbrew stanowisku skarżącego, szeroko motywowanym w skardze, w świetle ustaleń faktycznych obu Sądów meriti (art. 398³ § 3 k.p.c.) nie było jednak podstaw do przyjętej przez Sąd Okręgowy oceny, iż niezgłoszenie przez pozwanych wniosku o ogłoszenie upadłości w czasie właściwym w rozumieniu art. 299 § 2 k.s.h. powinno być kwalifikowane jako przestępstwo, opisane w art. 301 kodeksu handlowego z 1934 r. lub w art. 301 § 3 k.k. Nie było zatem podstaw do przyjmowania dłuższego terminu przedawnienia roszczenia powoda o naprawienie szkody (art. 299 § 1 k.s.h. w zw. z art. 442¹ § 2 k.c.). Zarzuty naruszenia art. 586 k.s.h., art. 301 kodeksu handlowego z 1934 r., art. 301 § 3 z 1997 r. oraz art. 442¹ § 2 k.c. należy zatem uznać za chybione.

Sąd Rejonowy oddalił powództwo wobec pozwanego T. S. dlatego, ponieważ nie zachodziły wobec tego pozwanego przesłanki odpowiedzialności na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. (został on wykreślony z rejestru jako członek zarządu we wrześniu 1999 r.; s. 2 uzasadnienia zaskarżonego wyroku). Oddalenie apelacji powoda przez Sąd Okręgowy (pkt III zaskarżonego wyroku) nastąpiło właśnie w zakresie dotyczącym wspomnianego pozwanego. Jeżeli doszło do zmiany wyroku Sądu pierwszej instancji i oddalenia powództwa wobec pozostałych obojga pozwanych, to stało się tak w wyniku uwzględnienia zarzutu przedawnienia roszczenia podniesionego przez tych pozwanych. Kwestionowanie zatem rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego w skardze kasacyjnej także w odniesieniu do pozwanego T. S. (powód zaskarżył cały wyrok) z powołaniem się na zarzuty naruszenia przepisów dotyczących przedawnienia (art. 442¹ k.c.) nie mogło również odnieść skutku prawnego.

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy oddalił skargę jako nieuzasadnioną (art. 398¹⁴ k.p.c.).